

Info- ja lähtölaukaustilaisuus **Green Deal** -sopimuksesta kiinnostuneille

Motiva, 4.9.2019



KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

4.9.2018

Agenda

○ 12.00 Tervetuloa

Alustuksia

- Mikä KEINO?
- Miksi vähäpäästöiset työkoneet ja urakat?
- Inspiraatiota maailmalta

Mikä Green Deal?



- Toimintamallin läpikäynti
- Tarve ja yhteinen ymmärrys vähäpäästöisten työkoneiden ja urakoiden Green Dealille
- Miten tästä eteenpäin

○ 14.45 Yhteenveto

○ 15.00 Tilaisuus päättyy

Tavoitteet

- Määrittää tarve ja yhteinen ymmärrys vähäpäästöisten työkoneiden ja urakoiden Green Dealille
- Käydä läpi toimintamalli ja aikataulu
- Keskustella toteuttamismahdollisuuksista

Mikä on KEINO?

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

Mikä on KEINO?

Kestävien ja innovatiivisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus aloitti toimintansa 1.3.2018. KEINO -osaamiskeskus tukee ja auttaa julkisia hankkijoita kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämisessä.

Osaamiskeskuksen päätavoitteet vuosille 2018-2021 ovat:

- **Lisätä** kestävyystavoitetta ja innovatiivisuutta toteuttavia hankintoja Suomessa.
- **Edistää** sitä, että julkinen hankinta tunnistetaan johtamisen välineenä ja sitä käytetään aktiivisesti.
- **Auttaa** hankintayksiköitä jakamaan avoimesti tietoa omista kokemuksistaan ja oppimaan toisiltaan.

**ME OLEMME
KEINO-
ORGANISAATIOIOT**

www.hankintakeino.fi

&

 [@hankintakeino](https://twitter.com/hankintakeino)



**BUSINESS
FINLAND**



SITRA

Miksi vähäpäästöiset työkoneet ja urakat?



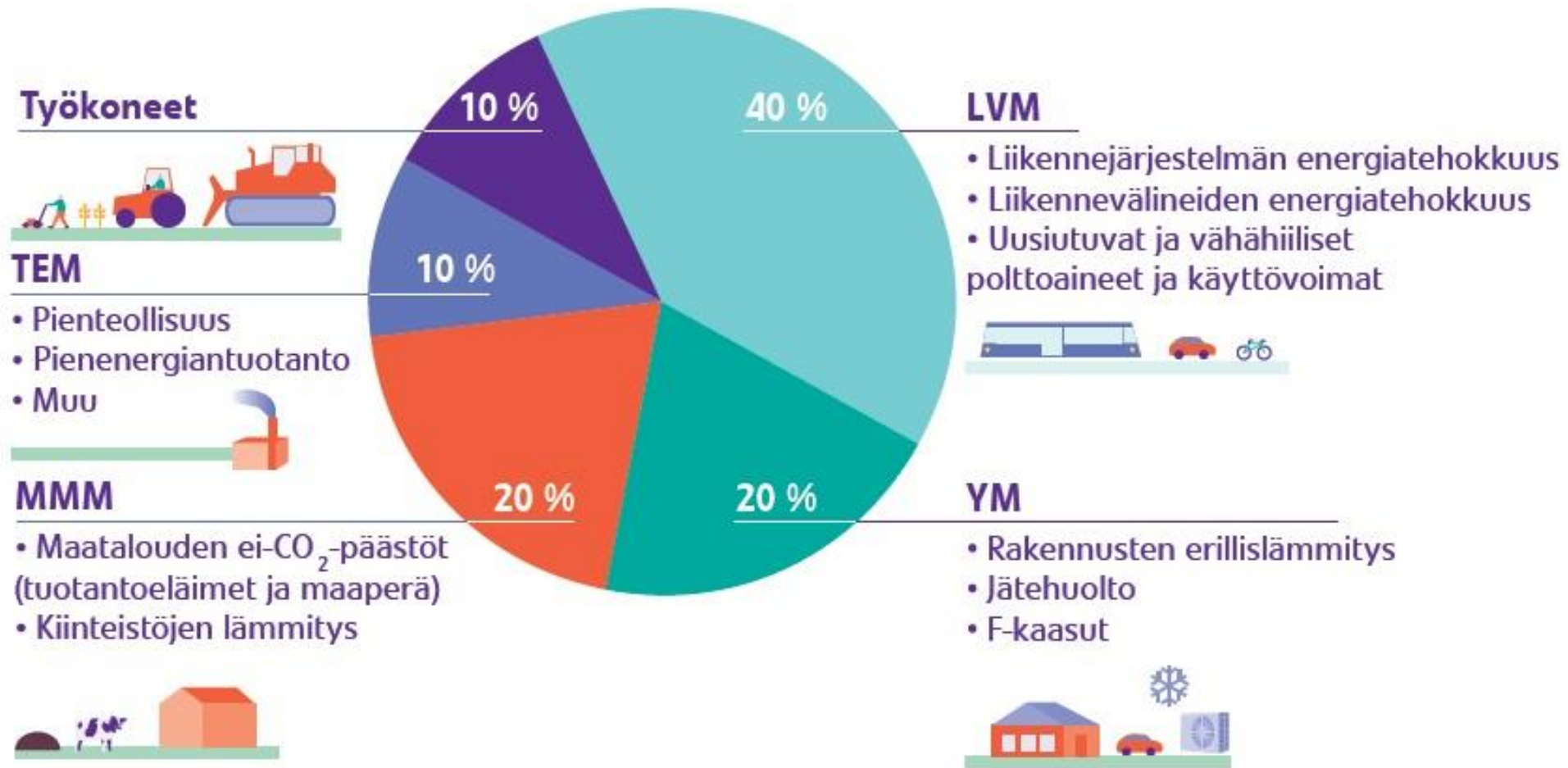
Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Miksi vähäpäästöiset työkoneet ja urakat?

Koneurakoinnin ja työkoneiden
päästövähennyksiin tähtäävän Green Deal –
sopimuksen lähtölaukaustilaisuus 4.9.2018

Outi Vilén, ympäristöministeriö

Taakanjakosektorin päästöjen jakautuminen (2015)



Työkoneiden päästökehitys

- Päästöt pysyneet viime vuosina samalla tasolla, noin 2,5 Mt CO₂-ekv. vuodessa
- Päästöt sektoreittain:

Teollisuus ja rakentaminen	51 %
Maa- ja metsätalous	34 %
Kotitalous	8 %
Kauppa, palvelut ja julkinen sektori	7 %

Työkonesektorin päästövähennystavoite

- Suomen taakanjakosektorin päästövähennysvelvoite 39 % vuoteen 2030
 - Verrattuna 2005 päästöihin
- KAISU – Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030 asettaa tavoitteita työkoneiden päästövähennyksille
 - Tavoiteltu päästövähennysvaikutus 2030 yhteensä 0,35-0,55 Mt CO₂-ekv

Toimenpiteet KAISUssa

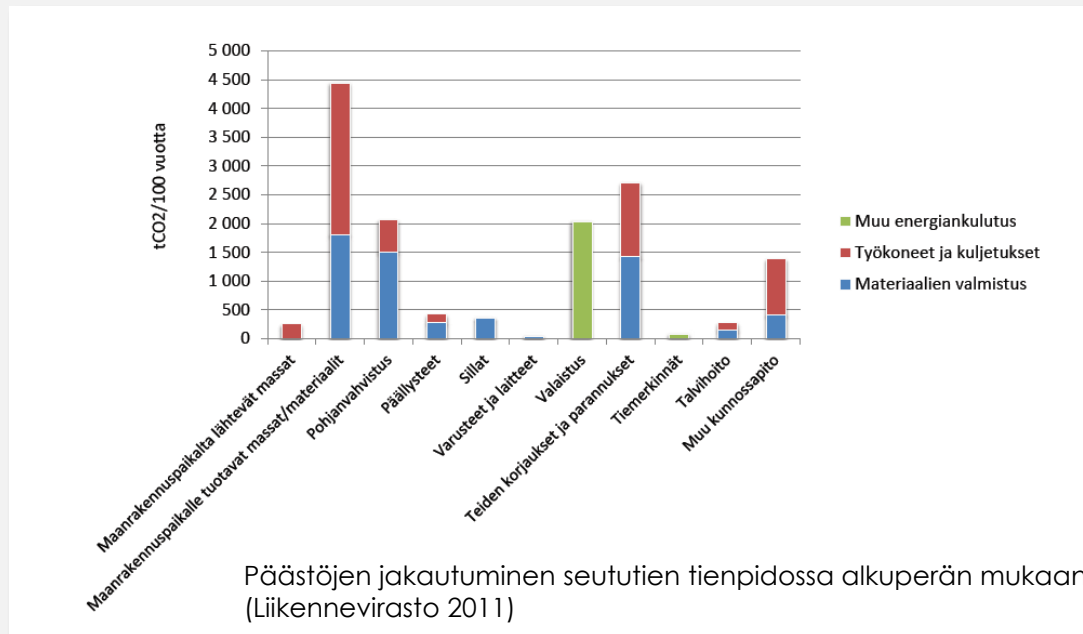
- Otetaan käyttöön bionesteen sekoitevelvoite työkoneissa käytettävään kevyeen polttoöljyyn.
- Edistetään biokaasun käyttöä työkoneissa.
- Osallistutaan EU-tasolla työkoneiden CO2-säätelyn kehittämiseen.
- Ohjausvaikutuksen tehostamiseksi nostetaan lämmityspolttoaineiden verotusta.
- Edistetään energiatehokkaiden ja vähäpäästöisten työkoneiden osuuden lisääntymistä julkisten hankintojen kautta.
- Edistetään työkoneiden energiatehokasta käyttöä informaatio-ohjauksen keinoin.
- Vahvistetaan työkoneiden CO2-päästövähennyksiin liittyvää tietopohjaa.

Miksi juuri työkoneet ja urakat?

- Sektori ollut päästövähennysten suhteen pitkälti pimennossa
 - Valtion tasolla ensimmäiset päästövähennystavoitteet asetettiin KAISU:ssa viime vuonna
- Yksittäisen hankkijan ei ole helppo asettaa kriteereitä
 - Yhteistyö
 - Laajalla rintamalla suuremmat vaikutukset
- Julkisilla hankkijoilla suuri rooli alan uudistumisessa
 - Konekanta voi uudistua tietyin osin kohtalaisen nopeastikin (pitoaika esim. noin 5-7 vuotta)

Inspiraatiota maailmalta

Esimerkki: Työkoneiden päästöjen osuus tienpidossa, Liikennevirasto



- Alkuperätarkastelussa materiaalien valmistuksen aiheuttamat päästöt kattavat 41 % kokonaispäästöistä, työkoneet ja kuljetukset noin 45 % ja valaistus noin 14 %.

Esimerkki: Oslon päästöttömät rakennustyömaat

- Oslon kaupunki on arvioinut että jopa noin 24% kaupungin omista liikennepäästöistä syntyy rakennustyömaista. Havaintoihin pohjaten kaupunki kokeilee kuudessa kohteessa nollapäästöiseen työmaahan pääsemistä.
- Pilotoinnit tukevat kaupungin strategiaa, joka on koko toiminnan kasvihuonekaasupäästöjen leikkaaminen 50 % vuoteen 2020 mennessä. Vuoteen 2030 mennessä tavoitellaan 95 % päästövähennystä.
- Keskeisessä roolissa Oslossa on markkinavuoropuhelu yritysten kanssa. Yhteistyössä onnistuttiin kehittämään toimivat päästöttömyyskriteerit kilpailutuksia varten.
- Päästöttömyyteen tähdätään kolmen pääteeman kautta:
 1. Rakennusten lämmitys ja kuivaus
 2. Työkoneiden päästöt
 3. Päästöt työmaalle kulkevasta kalustosta

Lähde: <https://www.oslo.kommune.no/english/politics-and-administration/smart-oslo/projects/zero-emission-construction-sites/#gref>

Esimerkki: Linköpingin päällystehankintojen kannustinmalli

- Kaupungilla tavoitteena olla hiilineutraali vuoteen 2025 mennessä
- Infrarakentaminen tunnistettu merkittävänä keinona päästöjen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiselle – yhtenä keinona päällystehankinnoissa käytössä kannustinmalli työkoneiden päästöjen vähentämiselle
- Urakoitsija voi saada hyvitystä:
 - Työkoneista, joilla EU Stage-luokitus vähintään IIIB, tai jotka käyttävät 100 % uusiutuvaa polttoainetta tai sähköä (neljä bonustasoa moottoritehon mukaan)
 - Raskaista ajoneuvoista, joilla EURO-luokitus vähintään IV, tai jotka käyttävät 100 % uusiutuvaa polttoainetta tai sähköä
 - Bonus konetuntia kohti

Esimerkki:

»» hankintakeino.fi

Finavian työkone- ja kuljetuskalustohankintojen elinkaarikustannukset

- Hankintahinnan lisäksi Finavian ajoneuvo- ja työkonehankinnoissa tarkastellaan käyttökustannuksia, joihin sisältyy polttoainekustannukset, varaosat ja huoltokustannukset.
- Koska raskaiden kuorma-autojen ja työkoneiden polttoaineenkulutuksen laskentaan ei toistaiseksi ole standardoituja menetelmiä, kehitti Finavia oman menetelmän.
 - Polttoaineenkulutus pyydetään ilmoittamaan euroina laskettuna esimerkiksi 5 000 tunnin käytölle. Laskennassa käytetään käyttötehtävän perusteella määräytyvän keskimääräisen moottorin tehon ja käyttökierrosluvun mukaista ominaiskulutusta g/kWh.
 - Esimerkiksi kuorma-autojen kohdalla on käytetty 50 % ilmoitetusta suurimmasta tehosta sillä moottorin kierrosluvulla, jolla auton nopeus on 40 km/h ja käytössä on vaihde, joka antaa suurimman vetovoiman.

Mikä Green Deal?

Mikä Green Deal?

Green Deal on vapaaehtoinen, hankintoihin kohdistettu sopimusmalli, jonka hankintayksikkö solmii valtion osapuolen, esimerkiksi ministeriön kanssa.

- Green Deal -sopimuksessa asetetaan hankinnalle kunnianhimoisia ja konkreettisia kestäväää kehitystä ja innovaatioita tukevia tavoitteita. Tavoitteiden taso tarkennetaan sopimuskohtaisesti.
- Green Deal -sopimus tukee hankintayksiköiden omia strategisia päämääriä, esimerkiksi vähähiilisyys- tai bio- ja kiertotaloustavoitteita.
- Hankintojen Green Deal on Suomessa uusi malli, jota pilotoidaan nyt ensimmäistä kertaa. Sopimusmallia on kehitetty yhteistyössä hankintayksiköiden ja ministeriöiden kanssa.

Miksi sitoutua Green Dealiin?

Green Dealin osallistuvat hankintayksiköt saavat tukea hankinnan toteuttamiseen.

STRATEGISET TAVOITTEET

Green Dealillä voidaan edistää hankintayksikön strategisten kuten päästötavotteiden toteutumista.

YHTEISTYÖ

Kaikkea hankintaan liittyvää ei tarvitse tehdä yksin, vaan vertaistukea saa muilta. Yhteiskehittäminen vähentää hankinnan riskiä kun nykytila-analyysi, markkinavuoropuhelu ja hankintojen kestävyys kriteerit määritellään yhdessä.

ASiantuntija-APU

Hankintayksikkö saa resursoitua asiantuntija-apua hankinnan valmisteluvaiheeseen, kriteerien määrittämiseen ja työkalujen kehittämiseen.

VAIKUTTAVUUS

Saadaan aikaan suurempaa vaikuttavuutta markkinoihin yhteisellä toimintamallilla ja nostamalla kriteerien tasoa.

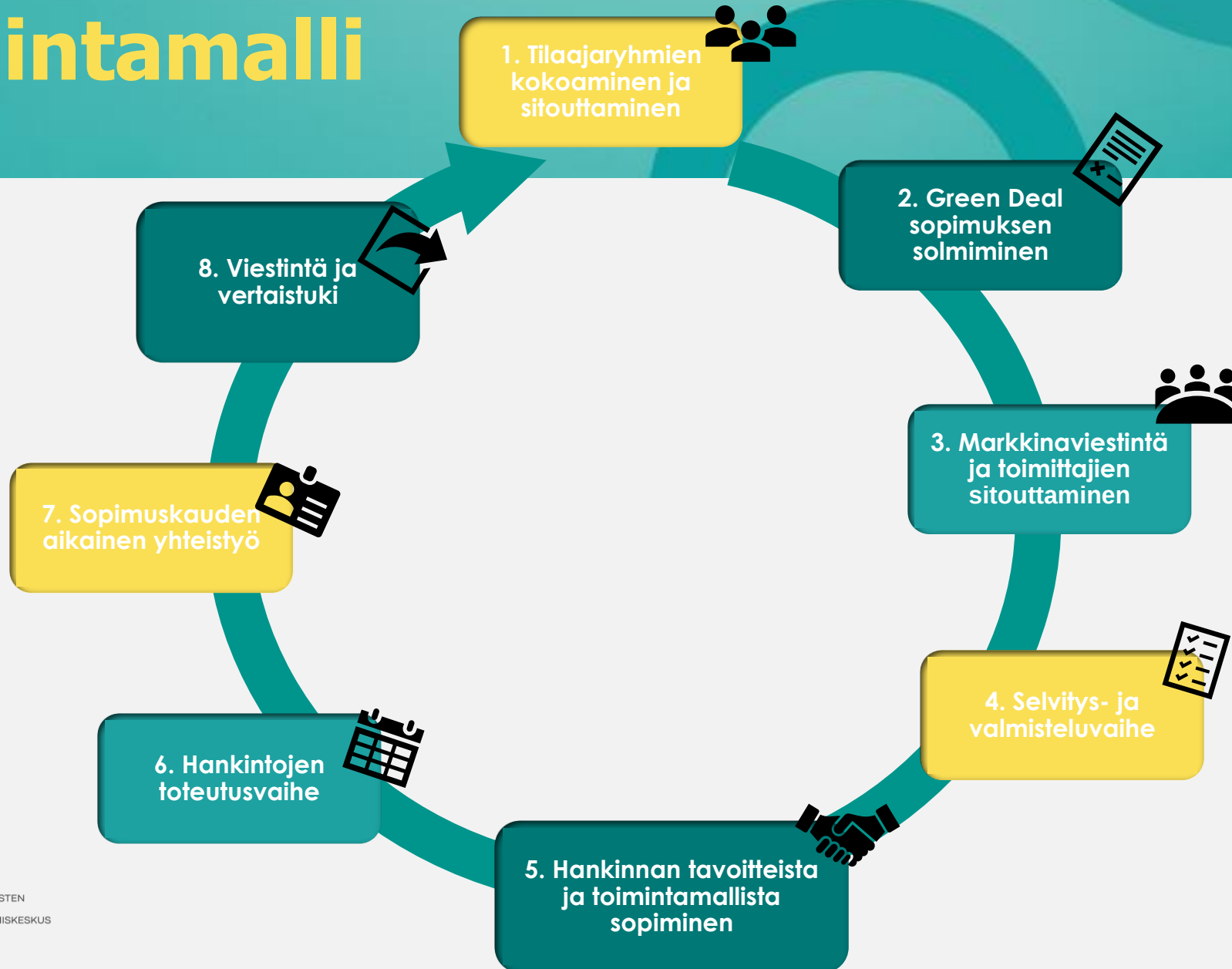
SOPIMUKSEN SEURANTA

Apua hankinnan vaikutusten arvioimiseen ja tukea sopimuksen aikaiseen yhteistyöhön ja seurantaan.

NÄKYVYYS

Osana kestävien hankintojen suunnannäyttäjiä hankintayksikkö saa näkyvyyttä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Toimintamalli



Ajatuksia?

- Miten Hankintojen Green Deal voisi tukea teidän tavoitteitanne?
- Kenen pitäisi teidän organisaatiossa tietää GD:sta ja saada vakuutettua?



Mitä nämä työkoneet ja urakat voisivat olla?

Mitä käsiteltävät urakat tai työkoneet voisivat esimerkiksi olla?

- Maanrakennus
- Päällystysurakat
- Kaivuutyöt
- Lumityöt
- (Metsätyöt)
- Omat työkoneet
- Omat kuorma-autot
- Korjaus- ja uudisrakentaminen



Työkoneista ja urakoista

- Työkoneita käytetään keskimäärin vanhemmaksi kuin tieliikenteen ajoneuvoja – uusia koneita koskevan lainsäädännön vaikutukset tulevat hitaasti.
- Työkoneiden kasvihuonekaasupäästöistä suurin osa koostuu hiilidioksidista, mutta myös pieniä määriä metaani ja dityppioksidipäästöjä syntyy.
- Suomessa työkoneet ovat tieliikenteen sekä puun pienpolton ohella suurimpia pienhiukkaspäästöjen lähteitä. Terveyshaitta korostuu etenkin asutuksen läheisyydessä.
- Pienhiukkasten ja haitta-aineiden päästöjä mitataan Stage ja Euro –luokituksilla. Stage V tulee voimaan kahdessa vaiheessa vuosina 2019–2020. Vanhemmat Stage luokitukset eivät sisällä yhdenmukaisesti samoja koneita – vuosien mittaan mukaan sisällytetty uusia koneluokkia.
- Työkoneiden hiilidioksidipäästöjen tai polttoaineenkulutuksen mittaamiseen ei ole virallisesti hyväksyttyä menetelmää.
- EU tuomassa todennäköisesti 2019-2020 hiilidioksidipäästöjen mittaamisen standardin osaksi kuorma-autojen tyyppihyväksyntää. Tulee perustumaan VECTO-malliin.
- Uudemmat koneet voivat olla vanhoja energiatehokkaampia, eivät kuitenkaan aina.
- Käytettävien polttoaineiden verotus. Työkoneiden (ja mm. niiksi rekisteröityjen dumppereiden) polttoaineena yleisimmin polttoöljy, kuorma-autoilla diesel.

Etenemispolkuja päästövähennyksissä

1. Vaihtoehtoiset käyttövoimat – sähkö, (bio)kaasu, hybridiratkaisut
2. "Drop-in" polttoaineet (uusiutuva diesel/polttoöljy)
3. Taloudellinen ajotapa (koulutukset, seurantajärjestelmät ym.)
4. Polttoaineenkulutuksen seurantajärjestelmät
5. Käytön tehostaminen (mm. optimoitu työmaalogistiikka)
6. Urakkakohtaisen ympäristösuunnitelman tai energiatehokkuuden parannussuunnitelman vaatiminen
7. Energiankulutus kriteerinä
8. Laskentatyökalujen hyödyntäminen



Keskustelut

Tavoite ja nykytila

- Mikä on lähtötilanne – miten on huomioitu vähähiilisyystavoitteet erilaisissa koneurakointi- ja työkonehankinnoissa?
- Onko organisaationne strategiassa tai hankintaohjeissa linjauksia, jotka tukevat työkoneiden ja urakoiden ympäristövaikutusten huomioimista tai ohjaavat tähän?
- Potentiaaliset hankinnat?
- Mikä on potentiaalinen kunnianhimon taso? Mitä se teille tarkoittaa? Kohtaako teidän mahdollisuudet ja valtion tavoitteet?

Keskustelut

Resurssit ja sitoutuminen

- Mikä on teidän valmius lähteä mukaan (aika, resurssit)?
- Kuka voi tehdä päätöksen mukaan lähtemisestä?
- Mitä tarvitaan päätöksen tueksi?

Miten tästä eteenpäin?

- Syyskuun aikana keskustelut omissa organisaatioissa mukaan lähtemisestä – tukea ja infoa saatavilla Keinolaisilta
- Skype-kokous 2.10.2018 mukaan lähtevien hankintayksiköiden kanssa
 - Ilmoitus Motivaan 28.9.2018, jos olette kiinnostuneita jatkamaan prosessissa
 - Lähdemme valmistelemaan yhdessä teidän tarpeiden pohjalta sopimusta ja seuraavia askeleita
 - Sopimuksen allekirjoitus marras-joulukuussa riippuen siitä, millä tasolla sopimusallekirjoitetaan per organisaatio
- Tarkemmat ohjeet tulee sähköpostissa työpajan jälkeen
- Onko aikataulu toteutettavissa?

Kysymyksiä?

Lisätietoja

Elina Ojala

elina.ojala@motiva.fi, 040 8478 239

Taneli Varis

taneli.varis@motiva.fi, 050 576 0769

